

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Aan de Directeur-Generaal Volksgezondheid
Mevrouw drs. M. Sonnema
Postbus 20350
2500 EJ DEN HAAG

Onderwerp

Aanbiedingsbrief Kwaliteitsstandaard Transgenderzorg Somatisch

Geachte mevrouw Sonnema,

Op 8 oktober 2021 ontving ZonMw een brief (3253290-1015063-CZ) waarmee u een opdracht verleent voor het faciliteren van een evaluatie van de Kwaliteitsstandaard Transgenderzorg-Somatisch. U vraagt ons een project uit te zetten dat beziet of de kwaliteitsstandaard nog actueel en volledig is, en nagaat in hoeverre onderdelen van de kwaliteitsstandaard inmiddels in de praktijk zijn of worden geïmplementeerd. U gaf ons mee dat er een werkgroep of andere samenwerkingsvorm ingesteld moest worden met afgevaardigden van de betrokken wetenschappelijke, beroepsverenigingen, patiëntenverenigingen én zorgverzekeraars, waaronder die organisaties die bij de totstandkoming van de kwaliteitsstandaard waren betrokken. ZonMw heeft hiertoe in november 2021 een subsidie-oproep opgesteld en het Kennisinstituut van de Federatie Medische Specialisten gefaciliteerd in het uitvoeren van de evaluatie.

Met genoegen bied ik u, mede namens de door ZonMw aangestelde programmacommissie Gender en Diversiteit onder voorzitterschap van prof. dr. Inez de Beaufort, het rapport aan zoals opgesteld door het Kennisinstituut van de Federatie Medisch Specialisten.

De rapportages is voorgelegd aan de ZonMw programmacommissie Gender en Diversiteit. De programmacommissie heeft geconcludeerd dat de evaluatie grondig is uitgevoerd en veel waardevolle inzichten heeft opgeleverd. Het bestuur van ZonMw onderschrijft deze conclusie.

Bij het uitvoeren van de evaluatie heeft het Kennisinstituut meerdere methodes gebruikt, te weten een oriënterende (literatuur)search, een need-for-update, een analyse met CBS microdata en een achterbanraadpleging op basis van bestaande data van de Kwartiermaker, de Trans United kliniek en het Athenea Instituut van de Vrije Universiteit. Uit de evaluatie komt naar voren dat een aantal onderdelen van de kwaliteitsstandaard nog voldoende actueel zijn, nog niet hoeven te worden herzien. Andere onderdelen, rond bijvoorbeeld diagnostiek en samen beslissen, zijn al weer verouderd en moeten geüpdatet worden.

Ook is uit de need-for-update naar voren gekomen dat een aantal zaken nog onvoldoende aan bod komen in de huidige kwaliteitsstandaard. Uit de literatuur search blijkt dat er de afgelopen periode veel nieuwe literatuur is verschenen, wat de snelle ontwikkeling in de transgenderzorg representeert en ook een indicatie is voor de veroudering van een aantal van de aanbeveling uit de kwaliteitsstandaard. Het Kennisinstituut is nagegaan in hoeverre de gewenste netwerken rond de zorg van transgenderpersonen inmiddels vorm krijgen. Uitkomsten laten zien dat er een grote variatie is in de organisatie van zorg binnen de netwerken. Er is de afgelopen periode duidelijk sprake geweest van netwerkvorming maar een aantal barrières blijft aanwezig, en optimalisatie van de netwerken noodzakelijk. De implementatie van de standaard blijft met name achter daar waar het wachttijden en de organisatie van zorg betreft.

Het bestuur van ZonMw is de onderzoekers dank verontschuldigd voor het breed ingezette en zorgvuldige onderzoek. Parallel aan de evaluatie van de Kwaliteitsstandaard Transgenderzorg Somatisch is door het Kennisinstituut een aanvraag rond herziening ingediend. Deze aanvraag is inmiddels goedgekeurd waarbij de richtlijnontwikkeling wordt gefinancierd door de Stichting Kwaliteitsgelden Medisch Specialisten (SKMS). Met de herziening is gestart op 1 december 2023. Daarmee is direct een vervolg gegeven aan de uitkomsten van de evaluatie.

ZonMw wil het ministerie van VWS bedanken voor het in haar gestelde vertrouwen voor het faciliteren van het project. ZonMw is ook in de toekomst van harte bereid haar bijdrage te leveren aan het stimuleren van gezondheidsonderzoek en zorginnovaties op het terrein van sekse en gender.

Met vriendelijke groet,

prof. dr. Arfan Ikram
Voorzitter

dr. Véronique Timmerhuis
Algemeen directeur/secretaris bestuur

Bijlage(n)

Evaluatierapport Transgenderzorg-somatisch Kennisinstituut FMS

Kopie

